

DĖL EKONOMIKOS KRIZĖS NEPROPORCINGAI SUMAŽINTO DARBO UŽMOKESČIO DALIES GRAŽINIMO APSKAITOS

Klausimas. Pagal Lietuvos Respublikos asmenų, kuriems už darbą apmokama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų, dėl ekonomikos krizės neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio (atlyginimo) dalies gražinimo įstatymą (toliau – Įstatymas) nustatytas dėl ekonomikos krizės neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio (atlyginimo) dalies gražinimo asmenims, kuriems už darbą apmokama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų 5 metų gražinimo terminas. Gražintinos asmeniui neišmokėto darbo užmokesčio (atlyginimo) dalies, socialinių ir kitų nuo darbo užmokesčio (atlyginimo) skaičiuojamų išmokų skirtumo apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugpjūčio 26 d. nutarimu Nr. 903 „Dėl Lietuvos Respublikos asmenų, kuriems už darbą apmokama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų, dėl ekonomikos krizės neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio (atlyginimo) dalies gražinimo įstatymo įgyvendinimo“ (toliau – Aprašas), 10 punkte nurodytas maksimalus terminas (iki 2020 m. lapkričio 30 d.), per kurį turėjo būti pateiktas prašymas išmokėti gražintiną neišmokėto darbo užmokesčio dalį. Gražintinos sumos turėjo būti išmokėtos ne vėliau kaip iki 2020 m. gruodžio 31 dienos.

Įstaigų apskaitoje yra užregistruota pagal šį įstatymą apskaičiuotų gražintinų sumų, dėl kurių asmenys nesikreipė, arba asmuo yra miręs, o paveldėtojai nepateikė paveldėjimo dokumentų, arba nepavyksta rasti asmenų, kuriems šios sumos apskaičiuotos ir pagal pateiktus prašymus turėtų būti išmokėtos. Yra įstaigų, kurios gražintinas sumas pagal Įstatymą deponavo atskiroje banko sąskaitoje.

Gražintinas darbo užmokestis visais atvejais buvo priskaitytas, deklaruotas, tačiau neišmokėtas. Socialinio draudimo įmokos nuo priskaityto darbo užmokesčio sumos yra sumokėtos už visą laikotarpį.

Klausimai:

1. Ar asmenys, nepateikę prašymų iki Apraše nurodytos datos (2020-11-30), vis dar turi teisę į šią išmoką, o įstaiga pareigą ją išmokėti?
2. Kokios sąskaitų korespondencijos turės būti registruojamos apskaitoje, neišmokėjus asmenims apskaičiuotų ir apskaitoje užregistruotų sumų?
3. Kaip elgtis su deponuotais pinigais?

Atsakome:

Informuojame, kad oficialus teisės aktų aiškinimas nėra priskirtas Finansų ministerijos Atskaitomybės, audito, turto vertinimo, nemokumo politikos departamento kompetencijai, todėl, remdamiesi 2021 metų sausio 15 d. Vidaus reikalų ministerijos raštu Nr.1D-266 „Dėl ekonomikos krizės neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio dalies gražinimo“ teikiame tik apskaitos specialistų nuomonę.

Atsižvelgdami į aukščiau nurodytas Įstatymo ir Aprašo nuostatas, pagal kurias buvo nustatyti terminai:

- 5 metai (2016-2020 m.) – gražinti dėl ekonomikos krizės neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio (atlyginimo) dalį;

- iki 2020 m. lapkričio 30 d. – pateikti prašymus gražinti dėl ekonomikos krizės neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio (atlyginimo) dalį,

pažymime, kad, įstaigai gavus asmens prašymą išmokėti gražintiną neišmokėto darbo užmokesčio dalį po 2020 m. lapkričio 30 d., įstaiga neturėtų teisinio pagrindo asmeniui išmokėti gražintiną neišmokėto darbo užmokesčio dalį.

Šiuo atveju asmuo įstatymų nustatyta tvarka galėtų su ieškiniu kreiptis į teismą, prašydamas priteisti jam gražintiną neišmokėto darbo užmokesčio dalį. Ieškinio senaties terminas išmokėti gražintiną neišmokėto darbo užmokesčio dalį yra 10 metų nuo tos dienos, kurią asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie savo teisės pažeidimą (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.125 straipsnio 1 dalis ir 1.127 straipsnio 1 dalis). Manome, kad valstybės tarnautojų, kurie turėjo teisę Įstatymo nustatyta tvarka atgauti dėl ekonomikos krizės neproporcingai sumažintą darbo užmokestį, sužinojimo apie savo teisių pažeidimą data, nesant kitų reikšmingų aplinkybių, laikytina 2013 m. spalio 1 d., t. y. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. liepos 1 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų nuostatų, kuriomis nustatyti sumažinti valstybės tarnautojų ir teisėjų atlyginimai valstybėje susidarius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ paskelbimo diena, o prokurorų ir kai kurių kitų valstybės pareigūnų – 2014 m. gruodžio 22 d., t. y. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. gruodžio 22 d. nutarimo Nr. KT51-N17/2014 „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų nuostatų, kuriomis nustatyti sumažinti prokurorų ir kai kurių kitų valstybės pareigūnų pareiginės algos koeficientai valstybėje susidarius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ paskelbimo diena.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, manytina, kad ieškinio senatis valstybės tarnautojams, kurie turėjo teisę Įstatymo nustatyta tvarka atgauti dėl ekonomikos krizės neproporcingai sumažintą darbo užmokestį baigiasi 2023 m. spalio 1 d., o prokurorams ir kai kuriems kitiems valstybės pareigūnams – 2024 m. gruodžio 22 d.

Primename, kad pagal 17-ojo viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standarto (toliau – VSAFAS) „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“ 65 punktą. viešojo sektoriaus subjektas iš apskaitos registruojamą finansinį įsipareigojimą ar jo dalį nurašo tik tada, kai įsipareigojimas įvykdomas, yra panaikinamas ar nustoja galioti. Vadovaujantis aukščiau išdėstytomis nuostatomis, 2020 metais viešojo sektoriaus subjekto apskaitoje įrašų daryti nereikia. Įrašai buhalterinėje apskaitos turės būti daromi 2023 m. spalio mėnesį arba 2024 m. gruodžio mėnesį:

D 692xxxx Mokėtinios sumos darbuotojams
K 22821xx Sukauptos finansavimo pajamos
D 70xxxxxx Finansavimo pajamos
K 8701xxx Darbo užmokesčio sąnaudos

Atsakydami į 3 klausimą atkreipiame dėmesį, kad pagal aukščiau nurodytas Įstatymo ir Aprašo nuostatas ir terminus, lėšų išmokėjimas pasibaigus šiems terminams būtų neteisėtas. Kartu nežinoma, ar / kiek šių lėšų bus pareikalauta išmokėti. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir siekiant užtikrinti asignavimų naudojimo teisėtumą, ekonomiškumą, efektyvumą ir rezultatyvumą, kaip reikalaujama Biudžeto sandaros įstatyme (šio įstatymo 5 straipsnis, 7 straipsnis), viešojo sektoriaus subjektai turėtų gražinti depozitines lėšas į biudžetą, o atsiradus teisiniu pagrindu lėšas išmokėti, turėtų kreiptis dėl sąmatos tikslinimo.